

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

23/5174-2

1. september 2023

Vedrørende spørsmål om regjeringsapparatets håndtering av habilitetsregelverk mv.

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev 10. august 2023 til statsministeren og til statsministerens svar av i dag. Jeg er bedt om å svare for Nærings- og fiskeridepartementets vedkommende på spørsmålene 1, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12 og 13.

Nærings- og fiskeridepartementet ledes av to konstitusjonelt ansvarlige statsråder. I egenskap av å være departementssjef, er det jeg, som næringsminister, som er avsender av dette brevet.

Svar på komiteens spørsmål

- Komiteen ber om at Statsministerens kontor på vegne av samtlige departementer informerer komiteen om departementenes respektive rutiner for praktisering av habilitetsreglene.*

Nærings- og fiskeridepartementet har rutiner, herunder forstått som fast praksis, for praktisering av habilitetsreglene overfor politisk ledelse. I løpet av de første dagene etter at en statsråd har tiltrådt, orienterer departementsråden og/eller assisterende departementsråd statsråden generelt om habilitetsspørsmål og oppfordrer statsråden til å sette seg godt inn i Håndbok for politisk ledelse. Det opplyses også om at departementet har et system for å registrere forhold som kan reise problemstillinger knyttet til habilitet. Avhengig av behov kan

administrasjonen også være behjelpelig med at statsråden får rapportert inn til Stortingets register.

Når et nytt medlem av politisk ledelse tiltrer, gir det faglige embetsverket (administrasjonen) en gjennomgang av blant annet habilitetsregelverket. Rutinene knyttet til dette gjelder alle i politisk ledelse, det vil si statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere. I etterkant av denne gjennomgangen bes alle i politisk ledelse fylle ut et skjema eller på annen måte redegjøre for relevant informasjon til embetsverket. For mitt vedkommende ble det gjort ved en grundig gjennomgang, blant annet av Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet, jf. svar på spørsmål 9. Dette gir politisk ledelse anledning til å melde om forhold av betydning som vil kunne være relevant i forbindelse med habilitetsvurderinger. Jeg viser til mitt svar på spørsmål 11, hvor jeg redegjør for skjemaets innhold. Administrasjonen gjennomgår de innhentede opplysningene fra det enkelte medlem av politisk ledelse og bemerker om det er noe vedkommende etter administrasjonens vurdering bør være oppmerksom på. I tillegg blir medlemmer i politisk ledelse bedt om å gjøre en egenvurdering av om vedkommende selv har identifisert saker eller saksområder hvor vedkommende vurderer seg inhabil eller er kjent med forhold som kan gi opphav til inhabilitet eller interessekonflikter.

Videre bistår embetsverket i departementet i vurderingen av habilitetsspørsmål dersom statsrådene eller øvrige medlemmer av politisk ledelse ber om det, eller dersom embetsverket av andre grunner gjøres oppmerksom på personer/saker vedkommende har en særlig forbindelse til. Dersom saken reiser særlig tvil eller reiser mer generelle spørsmål om hvordan habilitet skal vurderes, ber vi Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet vurdere habilitetsspørsmålet. For eksempel ble det gjort i forbindelse med at jeg tiltrådte som næringsminister. Jeg viser her til svar på spørsmål 9.

- 5. Komiteen understreker at Stortinget har vedtatt i lov at det er hver tjenesteperson som har ansvaret for egen habilitet. Har departementene rutiner for å gjennomgå egne budsjetter og andre relevante saksporteføljer for å fange opp saksbehandling som kan bli berørt når en ny statsråd har hatt innledende samtale med departementsråden og gått gjennom mulige habilitetsutfordringer? Det bes videre om en konkret redegjørelse for hvilke rutiner Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet har for slik oppfølging av den innledende samtalen med ny statsråd.*

I forbindelse med den innledende gjennomgangen embetsverket har med politisk ledelse, avklares det om det er særskilte saksområder hvor habilitet kan være problematisk og hvor vi må håndtere konkrete saker annerledes for å hindre inhabilitet. For eksempel kan ansvarsfordelingen mellom statssekretærer endres. Dersom gjennomgangen viser at det er

forhold knyttet til habilitet som det er grunn til å være oppmerksom på i framtidige saker, deles informasjon om dette med relevante avdelinger.

Også i etterkant av den innledende gjennomgangen er vi oppmerksomme på habilitetsproblematikk i enkeltsaker vi befatter oss med, og vi har dialog med embetsverket om dette.

- 7. Komiteen ber om at Statsministerens kontor samler inn og oversender en oversikt over eventuelle endringer i departementenes rutiner fra 2017 til i dag for å ivareta habilitetsreglene.*

Hovedtrekkene i departementets håndtering av habilitetsreglene er ikke endret siden 2017. Bevisstheten om ulike sider er imidlertid styrket, blant annet ved at embetsverket i 2018 utarbeidet en presentasjon som holdes for nye medlemmer i politisk ledelse. Et av temaene i denne presentasjonen er habilitet.

Jeg viser til spørsmål 11, som omtaler skjemaet som politisk ledelse bes om å fylle ut ved tiltredelse. Fram til utgangen av juli 2023 har skjemaet også inneholdt melding om eierskap og handel i finansielle instrumenter. Denne delen av skjemaet skulle sikre rapportering i henhold til tidligere gjeldende retningslinjer i Håndbok for politisk ledelse og tidligere gjeldende retningslinjer for handel med verdipapirer i Nærings- og fiskeridepartementet. Etter at Håndbok for politisk ledelse ble endret og Nærings- og fiskeridepartementet utarbeidet nye retningslinjer for handel med verdipapirer,¹ endret Nærings- og fiskeridepartementet vår praksis når det gjelder skjemaet politisk ledelse bes fylle ut ved tiltredelse.

Avslutningsvis vil jeg nevne at det i slutten av august 2023 ble besluttet at statsrådene skal orienteres om planlagte administrative utnevnelser/oppnevnelser i forkant og på egnet vis, slik at ansvarlig statsråd kan vurdere om foreslåtte kandidater vil kunne føre til problemstillinger særlig knyttet til habilitet. Den nærmere innretningen på rutinen arbeides det med.

- 8. Komiteen ber om en fullstendig liste over beslutninger som statsråder har fattet eller deltatt i, hvor det i ettertid er avdekket inhabilitet.*

---

¹ Nye retningslinjer for registrering av verv og økonomiske interesser for ansatte i Nærings- og fiskeridepartementet trådte i kraft 7. mars 2023. Disse erstattet gjeldende retningslinjer for handel med verdipapir, som følge av lovendring i statsansatteloven. De nye retningslinjene gjelder ikke for politisk ledelse.

Jeg er ikke kjent med at verken jeg, som næringsminister, eller Bjørnar Selnes Skjæran, som fiskeri- og havminister, har fattet eller deltatt i beslutninger, hvor det i ettertid er avdekket inhabilitet.

9. *Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svarbrev til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber om å få en oversikt over alle skriftlige habilitetsvurderinger som er foretatt i regjeringen fra den tiltrådte til dags dato. Det bes opplyst om hvilken dato vurderingen ble forespurt, og eventuelt når det er bedt om en tilleggsvurdering.*

Som redegjort for i spørsmål 1, bes alle i politisk ledelse fylle ut skjema eller på annen måte redegjøre for relevant informasjon om forhold som kan påvirke deres habilitet ved tiltreden til embetsverket. Jeg bemerker at embetsverkets tilbakemelding på de innrapporterte opplysningene er av generell karakter, og denne kan ikke erstatte en konkret habilitetsvurdering i den enkelte saken politisk ledelse befatter seg med. Embetsverket hadde ingen bemerkninger til de innrapporterte opplysningene fra fiskeri- og havminister Bjørnar Selnes Skjæran, statssekretær Halvard Ingebrigtsen, tidligere statssekretær Odd Steinar Åfar Viseth og politisk rådgiver Bhanuja Rasiah. De innrapporterte opplysningene til tidligere statssekretær Janicke Andreassen og tidligere politisk rådgiver Peter Eide Walseth er i tråd med alminnelige rutiner slettet for å ivareta personvern hensyn.

For min del ba jeg om at embetsverket skulle utføre en habilitetsvurdering i forbindelse med mitt eierskap i Vestre AS, mine tidligere verv i «Vestre-sfæren» og verv i andre virksomheter og forretningsforholdet mellom Vestre AS og Norsk Hydro ASA. Embetsverket bemerket at departementet ikke på daværende tidspunkt hadde noen saker til behandling der ovennevnte kunne utløst habilitetsutfordringer, og jeg ble bedt om å vurdere eventuelle saker konkret. I tilknytning til samme tematikk anmodet jeg Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet om en tolkningsuttalelse.

Statssekretær Anne Marit Bjørnflaten opplyste om at hun hadde aksjer i og tilknytning til blant annet et selskap innenfor fiskeri- og havbruksnæringen. Embetsverket ba Bjørnflaten være oppmerksom på habilitetsutfordringer som kan oppstå dersom hun befatter seg med en sak som gjelder dette selskapet.

Statssekretær Vidar Ulriksen ble i forbindelse med sin rapportering bedt av embetsverket om å gjøre en egenvurdering av habilitet i forbindelse med at noen i hans familie eier et fiskeriselskap. Ulriksen vil naturligvis ikke håndtere eventuelle saker som gjelder eller særskilt berører dette selskapet, og erklære seg inhabil. Det samme gjelder for statssekretær Kristina Sigurdsdottir-Hansen, som har familie og nær omgangskrets i fiskeriselskap.

Politisk rådgiver Anette Kristine Davidsen opplyste embetsverket om at hun ikke ville behandle eller få informasjon om saker relatert til havbruksnæringen de tre første månedene etter tiltreden som politisk rådgiver, på grunn av tidligere ansettelsesforhold i denne næringen. Ut over dette vil hun ikke behandle klagesaker som gjelder selskaper hun eller noen hun har en nær relasjon til har en tilknytning til.

Ut over dette har embetsverket bistått politisk ledelse med habilitetsvurderinger i enkeltsaker.

Jeg har bedt embetsverket om en habilitetsvurdering i forbindelse med departementets behandling av en klagesak om avslag på søknad om tilskudd fra kompensasjonsordningen for næringslivet i oktober 2022. Departementet vurderte at min relasjon til direktøren til hotellet som var part i klagesaken ikke var et så nært personlig forhold som ville påvirke min habilitet. På bakgrunn av embetsverkets vurderinger, konkluderte jeg med at jeg var habil og at jeg kunne treffe avgjørelse i klagesaken.

Embetsverket har bistått fiskeri- og havminister Skjæran i januar 2022 med å vurdere om han vil være habil til å behandle eventuelle saker som berører et havbruksselskap, på grunn av at hans kone kunne få en tilknytning til dette selskapet, ved at hun hadde søkt på en deltidsstilling som renholder. Statsråden opplyste samtidig om at han i perioden 2011-15 var ordfører, samtidig som en av eierne i det samme selskapet var varaordfører. Embetsverket vurderte han til å ikke være inhabil, og statsråden kom til samme konklusjon. Hans kone valgte å ikke ta jobben. I mars 2023 bisto embetsverket Skjæran også med å vurdere habilitet i forbindelse med konsesjonsbehandling av en strømkabel statsråden hadde offentlig uttalt seg om. Embetsverket vurderte at han var habil i denne tilknytning, og statsråden konkluderte basert på dette at han kunne behandle denne saken.

Statssekretær Anne Marit Bjørnflaten vurderte seg inhabil til å behandle en sak om oppnevning av porteføljestyre for et selskap i juni 2023. Etter bistand til å vurdere habilitetsspørsmålet fra embetsverket, ble saken behandlet uten at Bjørnflaten var involvert.

Tidligere statssekretær Janicke Andreassen ba embetsverket i juni 2022 om en vurdering av hennes habilitet i saker innenfor dagligvarebransjen/-næringen, på grunn av hennes ektefelles arbeidsforhold i næringen. Statssekretæren ble rådet til å avstå fra å behandle eventuelle saker der selskapet hennes ektefelle jobbet i var part samt saker som særskilt berører dette selskapet på andre måter. Statssekretæren tok dette til etterretning.

Embetsverket har bistått politisk rådgiver Anette Kristine Davidsen med å vurdere habilitet i forbindelse med hennes tilknytning til og hennes samboers og andre nærståendes aksjeinnehav og ansettelsesforhold i havbruksnæringen. En oppdatert vurdering av disse forholdene forelå i mars 2023. Davidsen ønsker ikke å ha befatning med eventuelle saker

som gjelder selskaper hun har hatt ansettelsesforhold i eller som hennes samboer har tilknytning til, og embetsverket ba Davidsen være oppmerksom på eventuell habilitetsproblematikk i saker som gjelder havbruksnæringen. Det presiseres at Davidsen ikke, siden hun tiltrådte som politisk rådgiver, har noen personlige engasjement i noen virksomhet.

I mai 2023 anmodet Davidsen om en habilitetsvurdering fra embetsverket, da hun lå an til å få en bonusutbetaling fra sin tidligere arbeidsgiver i havbruksnæringen. Bonusen var fordelt likt på alle ansatte i bedriften som hadde ansettelsesforhold i den aktuelle opptjeningsperioden og kriteriene var ikke forbundet med personlige prestasjoner. Det var derfor ingen skjønnsmessig vurdering som gjorde at Davidsen eller bedriften selv på noe som helst tidspunkt kunne påvirkes om Davidsen fikk mer eller mindre utbetalt. Embetsverket vurderte at denne bonusutbetalingen ikke var egnet til å påvirke hennes habilitet i saker hun befatter seg med i Nærings- og fiskeridepartementet, og Davidsen konkluderte med at hun kunne motta bonusutbetalingen uten at dette påvirket hennes habilitet.

Sommeren 2023 bisto embetsverket meg med en ytterligere habilitetsvurdering. Da embetsverket sommeren i år behandlet krav om innsyn i alle utnevnelser og oppnevnelser til styrer, råd, nemnder, etater o.l. gjort av Nærings- og fiskeridepartementet siden Støre-regjeringen tiltrådte, bemerket jeg at jeg har kjennskap til ett nemndsmedlem som hadde blitt oppnevnt av embetsverket på fullmakt fra meg. Departementet vurderte at mitt personlige forhold til dette medlemmet ikke var så nært at det var egnet til å påvirke min habilitet, og jeg konkluderte at dette forholdet ikke reiste spørsmål om habilitet.

I tillegg vil jeg bemerke at Nærings- og fiskeridepartementet fikk en ny statssekretær den 31. juli 2023, Helge Flø Kvamsås. Basert på innrapporterte opplysninger, ba embetsverket han være oppmerksom på habilitetsspørsmål som kan oppstå hvis han skal befatte seg med eventuelle saker som gjelder et selskap noen han har nær personlig tilknytning til har aksjer i eller har et ansettelsesforhold i.

10. Komiteen viser til svar på spørsmål 4 i statsministerens svar til kontroll- og konstitusjonskomiteen datert 20. juli 2023. Komiteen ber regjeringen samle en oversikt over alle tilfeller der en statsråd har bedt embetsverket om bistand til habilitetsvurdering fra regjeringen tiltrådte til dags dato. Ettersom en slik oversikt ifølge statsministerens svarbrev ikke allerede foreligger, har komiteen forståelse for at detaljeringsgraden vil variere for de enkelte oppføringene.

Jeg viser til svar på spørsmål 9. Utover dette bemerker jeg at det ikke finnes en komplett oversikt over alle tilfeller der en statsråd har hatt dialog med embetsverket i Nærings- og fiskeridepartementet i forbindelse med habilitetsvurderinger fra Støre-regjeringen tiltrådte til dags dato.

11. Komiteen ber regjeringen redegjøre for eventuelle rapporteringsrutiner for politisk ledelse i departementene som omfatter privatøkonomiske forhold. Komiteen ber om at redegjørelsen inkluderer informasjon om formålet med eventuell rapportering og hvilke opplysninger som i så fall rapporteres inn til Statsministerens kontor eller til det enkelte departement.

Ved tiltredelse i departementet bes politisk ledelse fylle ut skjemaet «Melding om forhold som kan ha betydning for habilitet». I skjemaet skal det fylles ut eventuelle bindinger til selskaper, foreninger o.l. Her kan det for eksempel opplyses om økonomiske avtaler med selskaper, herunder innehav av aksjer eller andre verdipapirer. I tillegg skal andre tilknytningsforhold som vil kunne være relevante i forhold til habilitetsvurderinger fylles inn, for eksempel nærstående. Formålet er å avdekke forhold som kan ha betydning for habilitet. Her må det særlig ses hen til at Nærings- og fiskeridepartementet har en stor saksportefølje, og forvalter statens eierskap i en rekke selskaper. Skjemaet rapporteres inn til departementet. Det vises for øvrig til gjennomgangen i spørsmål 1 og spørsmål 7.

12. Komiteen ber om liste, fordelt på departement og statsråd, over alle utnevnelser/oppnevnelser foretatt av statsråder eller regjering til råd, styrer og andre relevante verv eller organ fra oktober 2017 til i dag.

Vedlagt dette brevet følger en liste over utnevnelser/oppnevnelser til råd, styrer og andre relevante verv eller organ gjort av Nærings- og fiskeridepartementet siden 1. oktober 2017 til 1. september, så langt departementet har klart å avdekke.

Departementet forvalter statens eierskap i en rekke selskaper, og vår medvirkning ved valg av styremedlemmer mv. til de ulike selskapene varierer:

- For selskaper som er heleid av staten er det staten v/Nærings- og fiskeridepartementet som innstiller og velger styremedlemmer på generalforsamling.
- For børsnoterte selskaper er det egne valgkomiteer valgt av generalforsamlingen som innstiller kandidater til styret og til valgkomiteen (og ev. bedriftsforsamlingen).
  - Der selskapet ikke har bedriftsforsamling går innstillingen fra valgkomiteen til generalforsamlingen som velger medlemmer til styret og valgkomiteen.
  - Der selskapet har bedriftsforsamling går innstillingen fra valgkomiteen til bedriftsforsamlingen som velger medlemmer til styret og til generalforsamling som velger medlemmene til valgkomiteen og bedriftsforsamlingen.
  - En fra embetsverket har i perioden vært medlem av de børsnoterte selskapenes valgkomiteer. Det er ingen fra embetsverket i bedriftsforsamlingene.

- I ikke børsnoterte selskaper som er deleid av staten uten valgkomité innstiller staten v/Nærings- og fiskeridepartementet til valg av styremedlemmer i samarbeid med øvrige aksjeeiere. For flere av disse selskapene foreligger det aksjonæravtaler som regulerer ulike eieres «rett» til å oppnevne et gitt antall styremedlem.

Jeg har i oversikten under kolonnen «dato for utnevnelsen/oppnevningen» lagt inn dato for når valg av styremedlem og eventuelt valgkomité- og bedriftsforsamlingsmedlem fant sted på generalforsamling eller i bedriftsforsamlingen. Tilsvarende har jeg i kolonnen «ansvarlig statsråd» lagt til grunn ansvarlig statsråd på dette tidspunktet. Styrevalg er imidlertid en prosess som pågår over tid i valgkomiteene, og hvor forankring av kandidater internt i departementet vil ha funnet sted i forkant av dette, og hvor tidligere statsråder (hvor det har vært skifte av statsråd) også vil kunne ha vært involvert i forankringen.

13. Det vises til at SMK har bedt departementene om å gjøre en grundig gjennomgang av saker der habilitet kan være tema, jf. statsministerens svarbrev av 20. juli 2023. Komiteen ber om å få oversendt departementenes gjennomgang.

I forbindelse med at Statsministerens kontor ba statsrådene gjøre en grundig gjennomgang av saker der habilitet kan være et tema, bisto embetsverket i Nærings- og fiskeridepartementet med å utarbeide en oversikt over skriftlige habilitetsvurderinger embetsverket har bistått med til samtlige i politisk ledelse. Disse er omtalt i svar på spørsmål 9.

I tillegg oppfordret embetsverket politisk ledelse til å gjøre en ny vurdering av habilitet hvis det foreligger nye eller endrede forhold knyttet til privatøkonomiske forhold og tilknytningsforhold som embetsverket ikke er gjort kjent med. Jeg vil også bemerke at alle i politisk ledelse i august i år har blitt bedt om å sende inn en oppdatert egenvurdering og at jeg har blitt bedt om å fylle ut skjema om forhold som kan ha betydning for habilitet, jf. spørsmål 1. Det kommer i tillegg til den grundige gjennomgangen som ble gjort i forbindelse med min tiltredelse, blant annet av Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet.

Med hilsen

Jan Christian Vestre

Vedlegg: Nærings- og fiskeridepartementets oversikt over utnevnelser/oppnevnelser, fordelt på statsråd, foretatt av statsråder eller regjering til råd, styrer og andre relevante verv eller organ fra oktober 2017 til 10. august 2023.